

Балюра Аліна Олександрівна,
курсант 4 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ПІД ЧАС ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ПІДОЗРЮВАНОГО

Будь-який вид допиту – свідка, потерпілого, підозрюваного чи обвинуваченого – необхідно розпочинати із встановлення психологічного контакту. Проведення допиту без установаження психологічного контакту може призвести до виникнення конфліктних ситуацій, зокрема відмови від давання показань, надання неповних чи неправдивих показань допитуваною особою.

Можливості та шляхи встановлення психологічного контакту суттєво залежать від психічних особливостей особистості, від ступеня його обізнаності, від мети, яка ставиться перед спілкуванням і, нарешті, від установки допитуваного на свою поведінку перед допитом. Стає очевидним, що психологічний контакт зі свідком і підозрюваним – це не одне й те саме, а встановлення психологічного контакту з уперше затриманим та з особою, яка вже не одноразово була допитана, також відрізняється [1, с. 71–72].

Здійснення психологічної взаємодії з неповнолітніми допитуваними пов'язане з певними труднощами, насамперед, їх віковими особливостями, зумовленими специфічною динамікою протікання психічних процесів (сенсорних, перцептивних, інтелектуальних), емоційним і поведінковим реагуванням підлітків у складних ситуаціях, до категорії яких належить і допит. Залежно від вікового періоду й індивідуальних характеристик неповнолітнього, сама процедура допиту може сприйматися як конфліктогенна ситуація. Крім того, участь у допиті неповнолітніх третіх осіб (законного представника, захисника, педагога) у певних ситуаціях може перешкоджати встановленню та пролонгації позитивного психологічного контакту слідчого з підлітком, суттєво ускладнюючи весь комунікативний процес. Психологічна взаємодія з підлітком під час проведення допитів має бути спрямована не лише на встановлення істини, а й на формування в неповнолітнього підозрюваного просоціальних поглядів й установок через усвідомлення своєї кримінальної поведінки як недопустимої з моральної, соціальної та правової точок зору. Правильно організована психологічна взаємодія з неповнолітнім як з особою, яка потрапила у важку життєву ситуацію, сприяє створенню з ним спільної діяльності в межах проведення розслідування, підштовхуючи підлітка до щирого каяття, що в подальшому полегшує процес його ресоціалізації [2, с. 11].

Під час спілкування, як уже зазначалося, має бути досягнутий повноцінний психологічний контакт. Створення такої обстановки сприяє успішному проведенню допиту.

Процес встановлення психологічного контакту, переважно, залежить, його професійної підготовки, стажу, авторитету й особистісних якостей слідчого. Його ефективність визначається лінією поведінки слідчого стосовно допитуваного. Важливо, щоб допит проводився рівним і спокійним тоном, без грубих й образливих висловлювань зневаги до допитуваного. У жодному разі не можна виражати задоволення або розчарування після отримання відповіді на запитання. Це може спричинити чи інше навіювання на допитуваного, що негативно позначиться на показаннях останнього [3, с. 47].

Виявляючи свої інтелектуальні можливості, слідчий не повинен забувати і про те, що сила виховного впливу залежить ще й від психічних можливостей самого підлітка. Результатом взаємного оцінювання є прийняття підлітком рішення про початок відкритого спілкування зі слідчим чи відмова від нього. Внутрішні критерії, що відповідають за прийняття підлітком рішення, формуються лише у 18–21 років, а отже, об'єктивно прийняти рішення і зробити серйозний вибір підліток сам не може. У такому разі допомогти і слідчому, і підлітку може залучений до участі в допиті психолог або педагог, який згладжує внутрішні суперечності підлітка щодо слідчого, стосовно своєї подальшої поведінки, шляхом рефлексивного управління він допомагає дитині зробити вибір, зважаючи на її особисті якості і ситуацію, в яку вона потрапила. Проте трапляються ситуації, коли ні слідчий, ні спеціаліст не можуть зруйнувати недовіру, байдужість і підозрілість підлітка, і в такому випадку виникає психологічний бар'єр [4, с. 127].

Отже, психологічний контакт – це не окрема стадія чи етап допиту і не його тактичний прийом, а необхідна умова його проведення. Можливості встановлення психологічного контакту і його особливості залежать від індивідуальних психологічних якостей неповнолітніх підозрюваних. Уміння слідчого помічати та враховувати так і якості неповнолітніх допитуваних допоможуть визначитися йому з тактикою власної поведінки, що відіграє важливу роль у процесі налагодження психологічного контакту.

З неповнолітніми підозрюваними слідчий має поводити себе доброзичливо і спокійно, водночас демонструючи твердість прийняття рішень та впевненість у своїх діях. Тактично правильна продумана до дрібниць поведінка слідчого під час допиту, а також врахування ним індивідуальних психологічних особливостей неповнолітнього підозрюваного є запорукою налагодження психологічного контакту з такою категорією допитуваних.

---

1. Дулов А. В. Тактика следственных действий / А. В. Дулов, П. Д. Нестеренко. – Минск : Вышэйш. шк., 1971. – 272 с.

2. Сафуанов Ф. С. Методологические принципы психологического взаимодействия работников следственных органов с несовершеннолетними при допросе / Ф. С. Сафуанов,

Е. В. Васько // Юридическая психология. Научно-практическое информационное издание. – 2011. – № 2. – С. 10–13.

3. Порубов Н. И. Научные основы допроса на предварительном следствии. – [3-е изд., перераб.] / Н. И. Порубов. – Минск :Вышэйш. шк., 1978. – 176 с.

4. Михальчук Ю. П. Допрос несовершеннолетнего обвиняемого на предварительном следствии [Электронный ресурс] :дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Михальчук Юлия Павловна. – М. : РГБ, 2006 (Из фондов Российской Государственной библиотеки). – 153 с.

Біденчук Тетяна Миколаївна,

курсант 3 курсу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Кононець В.П.

доцент кафедри адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності ДДУВС, к.ю.н.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ ПОЛІЦІЇ НА ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗЛОЧИНИ ТА ІНШІ ПОДІЇ

Ефективне виконання головних завдань, які покладені на Національну поліцію щодо боротьби із злочинністю, забезпечення конституційних прав громадян та громадського порядку неможливо без належної організації та ефективного виконання ряду внутрішньо-організаційних функцій (матеріально, кадрового, медичного, фінансового, документального, інформаційно-аналітичного) забезпечення. Для дотримання прав та свобод людини, які прописані в Конституції України, а також для виконання усіх інших вищезазначених завдань Національної поліції, в Україні створюються спеціальні підрозділи [1].

На території обслуговування Національної поліції працюють підрозділи ОАЗОР. Саме вони реалізують зазначений адміністративно-правовий засіб забезпечення обігу інформації з метою подальшої оцінки й аналізу такої інформації в межах закріплених функцій [2]. Безпосередньо функція реагування на повідомлення про злочини закріплена на регіональному рівні за управліннями ОАЗОР, які повинні проводити збір, оцінку, аналіз інформації про криміногенну ситуацію на території обслуговування, кримінальні правопорушення, порушення публічної безпеки й порядку, інші надзвичайні події та заходи реагування, що вживаються підрозділами головних управлінь для усунення недоліків. Звичайно, реалізація цього адміністративно-правового засобу забезпечення обігу інформації в органах Національної поліції підрозділами ОАЗОР нерозривно пов'язана з їх взаємодією із черговими частинами. Належну увагу слід